

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
здобувачів вищої освіти**

«МОЛОДЬ – АГРАРНИЙ НАУЦІ І ВИРОБНИЦТВУ»

Актуальні проблеми ветеринарної медицини

22-23 квітня 2025 року

**Біла Церква
2025**

УДК 001.895:338.43:378-053.6:636.09(063)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Шуст О.А., д-р. екон. наук, ректор.

Варченко О.М., д-р. екон. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Філіпова Л.М., канд. с.-г. наук.

Царенко Т.М., канд. вет. наук.

Куманська Ю.О., канд. с.-г. наук.

Козій Н.В., канд. вет. наук.

Славінська О.В., начальник редакційно-видавничого відділу.

Відповідальна за випуск – **Славінська О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

Актуальні проблеми ветеринарної медицини: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти. 22-23 квітня 2025 р. Білоцерківський НАУ. – 282 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

3. Silvestre-Ferreira A., Pastor J. Wild felids blood group system. *Animals (Basel)*. 2021. Vol. 11, № 12. Article 3533. DOI: 10.3390/ani11123533
4. Neonatal isoerythrolysis in horse and mule foals [Електронний ресурс] // UC Davis Veterinary Medicine. – Режим доступу: <https://www.vetmed.ucdavis.edu/hospital/support-services/lab-services/clinical-laboratory-services> – Назва з екрана.
5. Roverbio D., Perego R., Baggiani L., Ferrucci F., Zucca E., Nobile F., Spada E. Prevalence of Ca blood type and alloantibodies in a population of horses from Italy. *Animals (Basel)*. 2020. Vol. 10, № 7. Article 1179. DOI: 10.3390/ani10071179
6. Felipe J. B. Equine neonatal isoerythrolysis. In: Interpretation of Equine Laboratory Diagnostics / Ed. by S. Reed. Chichester: John Wiley & Sons, Ltd., 2017. P. 251–255.
7. Su S. Neonatal Isoerythrolysis in Equines, Felines, and Other Species [Електронний ресурс] // *The Aggie Transcript*. – 2023. – Режим доступу: <https://aggietranscript.faculty.ucdavis.edu/category/health-and-medicine/> – Назва з екрана.

УДК: 636.591.5:591.51:573.2

ГУР'ЯНОВА В.В., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **ЛУК'ЯНЕНКО К.Є.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕВОЛЮЦІЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ТВАРИННОГО ІНТЕЛЕКТУ

Вивчення еволюції та можливостей тваринного інтелекту дає змогу краще зрозуміти когнітивні здібності тварин, їх поведінку та адаптацію до навколишнього середовища. Ці знання важливі для нейронауки, зокрема для розвитку сучасних підходів у ветеринарній неврології та зоопсихології.

Ключові слова: інтелект, тварини, еволюція, пам'ять, соціальна поведінка

Зазвичай інтелект асоціюється виключно з людиною, з її вмінням мислити, говорити та будувати причинно-наслідкові зв'язки. Однак упродовж спостережень за тваринами неодноразово виникає відчуття, що вони здатні не лише реагувати, а й усвідомлено діяти, аналізувати ситуацію, навчатися з досвіду і навіть проявляти емпатію.

Мета роботи. Ознайомитися з сучасними науковими даними щодо еволюції та когнітивних можливостей тваринного інтелекту. Зокрема, буде звернено увагу на такі аспекти, як пам'ять, соціальна поведінка, емпатія та анатомо-функціональні особливості мозку, що забезпечують інтелектуальну діяльність у тварин.

Матеріали і методи роботи. Для пошуку наукових статей застосовували наукометричну базу PubMed (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>). Під час проведення пошуку використовували наступні ключові слова: інтелект, тварини, еволюція, пам'ять, соціальна поведінка.

Результати досліджень. Еволюція тваринного інтелекту є результатом мільйонів років природного відбору та пристосування до змін навколишнього середовища. Спостереження за еволюційними змінами тваринного інтелекту є цінними для розвитку нейронауки, оскільки допомагають зрозуміти механізми інтелекту, емпатії та їх соціальної поведінки [1]. У дослідженнях на лабораторних тваринах було виявлено, що здатність утримувати інформацію в короткочасній пам'яті та концентруватися на важливому подразнику (селективна увага) пов'язана з рівнем інтелекту. Ці когнітивні процеси подібні у тварин і людей, що свідчить про їх еволюційне походження [2]. Разом з тим, не всі види здатні до складної обробки інформації. Марко дель Джудіс [3] звернув увагу, що нелюдські тварини, тобто ті, які відносяться до виду *Ното сарієнс*, але не є людьми, обмежені у здатності зберігати послідовності стимулів. Ці спостереження мають далекосяжні наслідки для пізнання тварин, нейронауки та досліджень еволюції мови та культури. Якщо тварини не

здатні утримувати та обробляти складну інформацію, це ставить під сумнів їхню спроможність до формування моделі психічного світу, уявлень про психічні стани, тривалого збереження досвіду та передачі “культурної” інформації — як власної, так і чужої.

Сучасна нейронаука досліджує, як інтелектуальна поведінка виникає з діяльності нервової системи. Герхарт Рот [4] зазначає, що високий рівень інтелекту пов'язаний з розвитком центрів обробки інформації: грибних тіл у комах, вертикальної долі у восьминогів, паліуму у птахів та кори головного мозку у приматів. Таким чином, анатомічні особливості мозку є ключем до розуміння інтелектуальних здібностей. Чим детальніше дослідники вивчають будову мозку та принципи його роботи, тим складніше стає описати інтелект у фізичних термінах, адже це явище має значну абстрактну складову [1].

Рівень інтелекту *Homo sapiens* пов'язаний не просто з розміром мозку, а з його внутрішньою будовою: кількістю нейронів, як щільно вони розміщені, як швидко передають сигнали та як далеко ці сигнали йдуть. Саме ці фактори визначають, наскільки добре мозок обробляє інформацію — а це і є суть інтелекту. Цікаво, що високий інтелект можуть мати і тварини з маленьким мозком, як-от деякі птахи, адже у них дуже щільна нейронна мережа. А мова — одна з ознак інтелекту — виникла в людей, ймовірно, як “підсилювач” розумових здібностей. Схожі механізми еволюції мови спостерігались у співочих птахів [5].

Важливу роль у розвитку інтелекту відіграє соціальне навчання. Різні види демонструють здатність до передачі поведінкових “традицій”. Це дало підстави для формування двох гіпотез: певні види відбирають інтелект, де потрібно бути розумним, щоб підтримувати культуру (соціальне життя) та зворотня гіпотеза: «культура робить вас розумнішими». Дані щодо шимпанзе та орангутангів свідчать про взаємозв'язок цих факторів [6].

Питання емпатії та співпереживання у тварин досі є предметом досліджень. У той час як добровільна соціальна поведінка людини часто зумовлена емпатійною турботою про інших. Залишається незрозумілим, чи відчувають подібний мотиваційний стан ссавці, які не належать до приматів. Дані експерименту із щурами підтверджують наявність добровільної соціальної поведінки у відповідь на страждання співвиду, що є вагомим доказом біологічних основ емпатійно мотивованої допомоги [7].

Когнітивні здібності також пов'язані з індивідуальними відмінностями. Щоб краще зрозуміти особистість тварини, дослідники пропонують створювати моделі процесів, які зумовлюють стійкі індивідуальні відмінності в поведінці, мисленні та емоціях. Мотиваційна структура - опис основного набору механізмів, що лежать в основі мотивації особини, їх функціонування та взаємозв'язки [8].

Висновки. Отже, еволюція тваринного інтелекту є результатом тривалого природного відбору та адаптації до змінюваних умов середовища. Дослідження свідчать про наявність у тварин складних когнітивних здібностей, таких як пам'ять, навчання, соціальна поведінка та емпатія. Вивчення цих процесів дозволяє краще розуміти поведінку тварин і створювати наукові основи для застосування цих знань у нейронауці, ветеринарії та практичній роботі з тваринами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Gogola J. V., Joyce M. K., Vijayraghavan S., Barnum G., Wildenberg G. NSF Workshop Report: Exploring Measurements and Interpretations of Intelligent Behaviors Across Animal Model Systems. *Journal of Comparative Neurology*. Vol. 533. № 3. Article ID e70035. DOI: 10.1002/cne.70035.
2. Matzel L. D., Kolata S. Selective attention, working memory, and animal intelligence. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*. 2010. Vol. 34, № 1. P. 23–30. DOI: 10.1016/j.neubiorev.2009.07.002.

3. Lind J., Jon-And A. A sequence bottleneck for animal intelligence and language? *Trends in Cognitive Sciences*. 2025. Vol. 29, № 3. P. 242-254. DOI: 10.1016/j.tics.2024.10.009.
4. Roth G. Convergent evolution of complex brains and high intelligence. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*. 2015. Vol. 370. № 1684. Article ID 20150049. DOI: 10.1098/rstb.2015.0049.
5. Dicke U., Roth G. Neuronal factors determining high intelligence. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*. 2016. Vol. 371. № 1685. Article ID 20150180. DOI: 10.1098/rstb.2015.0180.
6. Whiten A., van Schaik C. P. The evolution of animal 'cultures' and social intelligence. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*. 2007. Vol. 362. № 1480. P. 603-20. DOI: 10.1098/rstb.2006.1998.
7. Ben-Ami Bartal I., Decety J., Mason P. Empathy and pro-social behavior in rats. *Science*. 2011. Vol. 334. № 6061. P. 1427-30. Doi: 10.1126/science.1210789.
8. Del Giudice M. A general motivational architecture for human and animal personality. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. 2023. Vol. 144. Article ID 104967. DOI: 10.1016/j.neubiorev.2022.104967.

УДК: 599.32:591.1/591.5

ХУДЯКОВА В.В., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **ЛУК'ЯНЕНКО К.Є.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

КАПІБАРА (HYDROCHOERUS HYDROCHAERIS): ФІЗІОЛОГІЧНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИДУ

Дослідження особливостей фізіології та поведінки капібар, їх соціальної адаптації, життя в неволі та потенційних викликів, пов'язаних з їх утриманням поза природним середовищем.

Ключові слова: капібара, поведінка, добробут, соціальна поведінка.

У сучасному світі зростає популярність утримання екзотичних тварин як домашніх улюбленців. А втім для належного догляду за ними необхідно мати розуміння їх поведінки та фізіологічних потреб. Останнім часом у країнах Південної Америки та Азії спостерігається тенденція до створення закладів з капібарами. Капібара є символом спокою та доброзичливості, з ними створюють контактні зоопарки, антикафе та інші заклади, де люди можуть насолоджуватися спілкуванням з цими милими істотами. Проте за їхньою привабливістю ховаються складні адаптаційні механізми, які є важливими для забезпечення їхнього добробуту в неволі.

Мета роботи: дослідити поведінкові та фізіологічні особливості капібар у дикій природі та в умовах утримання в неволі.

Матеріали і методи роботи: для пошуку наукових статей було використано наукометричну базу PubMed (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>) та науково-інформаційну соціальна мережу ResearchGate. Під час проведення пошуку використовували наступні ключові слова: capybara, anatomy, physiology, behavior.

Результати досліджень. Капібара (*Hydrochoerus hydrochaeris*) є представником родини Caviidae, підряду Hystricomorpha, і найбільшим гризуном у світі, адже її вага може сягати 60 кг [1]. Ведучі напівводний спосіб життя, ці тварини у разі небезпеки майже повністю занурюються у воду, контролюючи навколишнє середовище. У багатьох районах Південної Америки, звідки вони походять, капібар використовують як джерело м'яса та цінної шкіри для виготовлення шкіряних виробів.

Анатомічна будова *Hydrochoerus hydrochaeris* (капібари) демонструє високий ступінь адаптації до умов напівводного середовища існування. Міцний череп з витягнутою лицьовою частиною, широкі виличні дуги та особлива будова очей і вух свідчать про їхні адаптації до напівводного середовища. Крім того, міцний кістяк і короткий хвіст підтримують активність капібар як на суші, так і у воді [2]. Щодо фізіології, їхнє травлення добре пристосоване до рослинної їжі, включаючи копрофагію (поїдання власних виділень)